

הייאוש כסוד ההצלחה

בדיחה שגורה בהוליווד אומרת שפרסי אוסקר אינם הולכים לאיבוד. אם שחקן ראוי לפרס בשנה מסוימת, ואינו זוכה בו, רבים סיכוייו שהאקדמיה תפצה אותו בשנה שלאחר מכן. החל מהשנה אפטר לספר את הסיפור הזה גם על פסטיבל הסרטים בקאן, לאחר שחילק את פרס המישחק הנשי בין ג'יל קלייבורג האמריקאית (על אשה לא נשואה) לבין איובל הופר, שחקנית צרפתייה צעירה מאד, שהיתה המקופחת הגדולה של השנה הקודמת. או סברו הכל שהיתה ראוייה לפרס עבור רוקמת התחרה והפרס נגזל ממנה. השנה היו ספקות אם אכן מגיע לה פרס עבור וולט נויאר, אבל הפרס הוענק, אולי כדי לתקן את עוולות העבר. מאחר ושני הסרטים יוצגו בקרוב בארץ, יוכל הצופה הישראלי לשפוט על כך בעצמו.

קטנה, עגלגלה ומנומשת מאד, איובל הופר רחוקה מאד מכל תדמית קלאסית של כוכבת קולנוע. כבת למישפחה שעודדה אותה בדרכה, היא גדלה בצילה של אחות גדולה יותר, תמירה, נאה, שחקנית וסופרת מצליחה בשם דניאל. לאחר לפני שנים מעטות בלבד היתה אביטיפוס הגימנוסטיית העליונה וחמת הלב (היא

איובל הופר ב"וולט נויאר" איובל הופר ב"רוקמת התחרה" שתי פנים לייאוש

היתה בתה של אני ג'ירארדו באני דק אשה). לבושה בגינס וללא איפור, היא נראתה למי שפגש אותה במיקרה ברחוב כסטודנטית אדמונית חביבה.

הכרזותיה על שאינה מוכנה להופיע בסרטים אלא אם כן "אני מוצאת שפה משוי תפת עם הבמאי", סיווגו אותה מייד בין הצעירים המרדנים שאינם מסתפקים רק במישחק, אלא רואים עצמם חלק בלתי נפרד מתהליך היצירה. למרות שרשימת הסרטים בהם הופיעה עד גיל 22 היא ארוכה (ביניהם סידר ורוואלי של סוטה, רוואבאד של פרמינג'ר, השופט והרוצח של טאוורניה), תפקידיה היו תמיד צדדיים. אולם תפקיד צדדי אחד כזה, בסרט בשם אלוז, על צעירה שווייצית המכונסת בעצמה, ואשר נרמסת עד כדי כך על ידי מוסכמות החברה בתחילת המאה, עד שהיא מאבדת את שפיות דעתה, הצביעו על הדרך שבה תקפוץ איובל מאלמוניות יחסית לשיא ההצלחה.

הבמאי השווייצר קלוד גורטה ראה אותה, והחליט שהיא השחקנית האידיאלית לסרט בשם רוקמת התחרה, סיפור מופנם ומעודן להפליא על ספרית קטנה שמתאבדת בסטור דנט, על הפער שבין הצעיר החושב עצמו משכיל לצעירה הביישנית שאינה מעזה לפצות פה לידו, ועל הסוף העצוב, כאשר היא מסתגרת בתוך עצמה, לאחר שנעובה, ומגיעה למוסד לחולי-נפש. הסרט היה לנצחון אישי הן לגורטה, הבמאי, והן לאיובל הופר, שהצליחה להכניס אלפי גוונים דקים לתוך הדמות השחקנית, הנכנעת והאפרורי-רית-לכאורה של "פום" (תפוח), כפי שמכונה גיבורת הסרט.

במקביל להופעתה זו, הוצג סרט שווייצר אחר משלה, האינדיאנים עדיין רחוקים, שבו גילמה גימנוסטיית שאינה מסוגלת לעמוד בלחצי החברה ומניחה לעצמה למות, אחרי שסרט מוסיקלי נוסח מטרויות שרבורג, שהיתה צריכה לעשות עם ז'אק דמי.

עלה על שרטון, קיבלה על עצמה את תפקיד וולט נויאר, בסרט באותו שם של קלוד שאברול, שעתידי היה להביא את הבמאי, בפעם הראשונה, לתחרות הרשמית בקאן. זהו סיפור אמיתי על נערה שניסתה לרצוח את הוריה ועמדה במרכז מיפשת פלילי מפורסם בצרפת של שנות השלושים. לגבי שאברול, הסרט צריך להראות, מה קורה לנערה צעירה, אשר בתנאים נתונים מנסה להשתחרר מן המיגבלות המישי-פחתיות והסוציאליות הנכפות עליה. אשר לאיובל, היא רואה בתפקיד המשך לסידרת תפקידי הנערות הנופלות קורבו לייאוש, בשל תנאי החיים בהן הן נתונות. "אולם, להבדיל מרוקמת התחרה, וולט נויאר הופכת את ייאושה למעשים. היא מתקשטת בבגדים רועשים, היא עובדת ברחוב, היא מביאה את כל נטיותיה לידי שיא."

זאת גם הפעם הראשונה שאיובל מופיעה על המסך באיפור כבד, בניגוד לתפי-קידים הקודמים, שבהם הופיעה כימעט ללא קישוט. היא אפילו נהגה לומר: "אני מאופרת ברחוב יותר מאשר בסרטים." לאחר וולט נויאר והפרס בקאן, אין שום ספק שאיובל הופר היא כבר שסידור בקולנוע הצרפתי. רק ספק אחד נשאר: האם היא מסוגלת לשחק גם משהו אחר, מלבד נערות-על-סיף-הייאוש.

חיפה

*** **פנטסיה** (אורלי, ארצות הברית) — וולט דיסני מלביש פרקי מו" סיקה קלאסית בהנפשות הנעות מן הקישט (בפסטורלית של בטוהובן) ועד לאבסט רקט (בטוקאטה פווגה של באך), מבלי להוניה את ההומור (שולית הקוסם של דיוקא).

מודים אחת, מעוצבות בכל האהבה הרבה שיש לפרנסואה טרפו לילדים ובכל הריגשות שאפיינה את סרטיו עד כה.

*** **ג'וליה** (אינון, ארצות הברית) — פרק מזכרונותיה של הסופרת ליליאן הלמן, הדן בידידות שקשרה אותה לחברה לכיתה, בת עשרים שהפכה ללוחמת מחתרת אנטי-נאצית באוסטריה שלפני המילי-זמה. עם ג'יין פונדה וואנסה רוגרייב.

לקולנוע. יונדמה שזה מה שקורה גם בישראל. אמנם מנת המיליונרים בצרות שלנו בעינה עומדת, אבל עובדה היא שי אברהם הפנר, יהודה נאמן, נסים דיין ו- במאי צעיר בשם אילן מושנזון, עומדים להתחיל בצילומים בהודשים הקרובים, תוך נסיון לעשות משהו שונה מן המצרך הי-שירתי להמונים.

וזאת להוכיח, כי אין מה להספיד בינתיים את הקולנוע. הוא חי, משגשג ורוגש.

תדרוך

חובה לראות:

תל-אביב: פרובידנס, אשה לא נשואה, אה, ג'וליה, מיפגשים מן הסוג השלישי, תפיל, קח את הכסף וברח.

ירושלים: ג'וליה, התפוז המיכני, דמי הכיס.

חיפה: פנטסיה.

תל-אביב

*** **פריז** (מוזיאון, צרפת) — סיוטי הלילה של סופר ישיש מול המי-ציאות של המחר. סרט מבריק, מורכב ו- מסובך של אלן רנה, עם ג'ון גילגוד, דירק

גם סדר החשיבות בסרטים אלה השי-תנה, ראשית, מה שקובע הוא הנושא: נוס-טאלגיה לשנות החמישים (ג'רו), נוסטאלגיה לתמימות שחלפה (חילחמת הכוכבים), התי-מודדות עם כוחות אלטבעיים (מגרש ה-שדים) או עם אימה וזוועות (מלחמות, מס' 1 ומס' 2, שבו מחסלים הכרישים לוויתנים), וכן הלאה. שנית, ההיקף, סרט צריך להציע מראית שלא ניראו כמותם קודם לכן (מיפגשים מן הסוג השלישי), או אלימות חסרת תקדים (הסנדק). הוא צריך גם להציע מיגוון כוכבים עוצר נשימה, אם כי השיכלול במערכות יחסי-הציבור מאפשר היום לבנות כוכבים יש-מאין במהירות מסחררת. ההוכחה התי-תכת לכך היא שסילוסטר סטאלון היה כבר סנסציה לפני שרוקי הגיע למסכים, ולא היה עיתון שכיבד את עצמו, שלא הקדיש מקום נרחב לג'ון טראוולטה. שעה ששיגעון המוסיקה היה עדיין על שולחן העריכה, וכל מה שיכול היה השחקן הצעיר לזקוף לזכותו היה הופעה בתפקיד-משנה בסידרת טלוויזיה.

צנוע ואיכותי. מה שהולך ומאבד את השיבותו בצורה מדיגה, הוא תפקיד ה-במאי. כשעשתה חברה אי-אמאיי הא-גליה את נסיונה הנועז לפרוץ לשוק הא-ריקאי, בסרט מתח זוהר בשם רצח באור-יינס אקספרט לפני שנתיים, היא הזמינה מעבר לאוקיאנוס במאי יוקרה, סידני לומט, כדי לפקח על המיבצע. השנה, כאשר מוצר-המשך זוהר עוד יותר, רצח על הני-

ג'ון טראוולטה ואוליביה ניוטון-ג'ון ב"ג'רו" נוסטאלגיה 1969

בוגארד, הייד ורנה, אלן בורסטין ואיליין סטריץ.

*** **אשה לא נשואה** (פאר, אר-צות הברית) — אשה שנעזבת על-ידי בעלה אחרי 17 שנים. מנסה להחזיר לעצ-מה את שיווי המשקל הנפשי ולמצוא את מקומה בחברה. סרט רגיש, מפוקח ומחייך, עם ג'יל קלייבורג בתפקיד הראשי. במאי: פול מזורסקי.

*** **הטפיה** (פאריס, איטליה) — סאטירה פראית וחסרת מעצורים על ה-מיסד האיטלקי ועל הכנסיה הקאתולית, מוסתרת מאחרי סיפור על פרח-כמורה מגמגם, שמטפל בכריאצולה נכה. סרט בעל עוצמה חזותית והעזה רבה.

*** **קח את הכסף וברח** (לימור, ארצות הברית) — סרטו העצמאי הרא-שון של וודי אלן, אוסף מערכונים שי-מצטרפים אחד לסיפור על שודד לא-יוצלח שמנסה לפרוץ בנק. זה רחוק מאד מן הרומן שלי עם אנני, אבל משעשע.

ירושלים

*** **התפוז המיכני** (בנייני-האומה, אנגליה) — משל של סטאלני קוב-ריק על חברת עתיד (ואולי כבר הווה) אלימה להחריד, ועל מימסד שנטל את זכות הבחירה החופשית מאזרחיו. אינו מיועד לבעלי הקיבות הרגישות. לאחרים — חובה.

*** **דמי בים** (סמדר, צרפת) — אוסף חוויות-ילדות שמתרכזות בשנת ליי-

לום, צולם במצריים, היה האיש מאחרי ההצלחה ג'ון גילרמין, במאי הרבה פחות מקורי מלוט, והרבה יותר מנוסה בהפקות רחבות ממדים (לדוגמה: המגדל הלוהט). לעומת זאת, דאגה החברה שמספר הכוכבים לא יירד, אלא יועלה, אם אפשר, מסיבב לפיטר יוסיטוב, המגלם הפעם את הבלש המפורסם של אגאתה כריסטי, הרקול פרי-ארו.

ואם גילרמין הוא בכל זאת ידוע בין אנשי המקצוע, מי שמע קודם לכן על ג'ון באדהם (שיגעון המוסיקה), או ראנאלד קרייור (ג'רו), ואין אפשר שלא להתפלא על העזת חברה להמר על במאי טלוויזיה המצטיין בעיקר באימים ומתח, בשם ז'אנוט שווארץ, לימימי סרט יקר כמו מלחמות מס' 1 ו-2 ואם מישהו רוצה להצביע על "צרג' לוקאס (חילחמת הכוכבים) כעל יוצא מן הכלל הזה, צריך להזכיר שהוא היה מעורב בהפקות הסרט, בדיק כידידו, פרנ-סיס פורד קופולה, שנכנס אישית לחובות ככדים כדי לסיים את הפקת סרט המילי-זמה היקר ביותר בכל הזמנים אוקליפסה עכשיו.

מה זה מבשר לחסידי הקולנוע הקטן והאישי? לגבי אמריקה, בהשורות אינם משמחות, פשוט, משום שהמשקיעים אינם מאמינים עתה בסוג זה של סרטים. לגבי שאר חלקי העולם, המצב אולי קצת יותר טוב, ברור לכל, שבוהור, פאר ואמצעי-הפקה אין אפשרות להתחרות עם הא-מריקאים. לכן מתאמצים רבים לספק משהו שונה לחלוטין: הסרט הצנוע, האיכותי, שמושך אולי קהל מוגבל, אבל נאמן מאד